

Összefoglaló jelentés

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat számára végzett denevérszámlálási megfigyelésekről 1985 és 1987 tavasza illetve nyara között.

A jelen összefoglalás alapjául a következő értékelhető adatok és felmérések szolgálnak.

- 1./ az MKBT Titkárságától megkapott jelentések:
- a/ A budapesti Bekey Imre Gábor Barlangkutató Csoport 1985. évi jelentése,
 - b/ A miskolci Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület Évkönyve 1985,
 - c/ A Tatabányai Bányász Művelődési és Oktatási Központ "Vértés László" Karszt- és Barlangkutató Csoportja, 1986 február 11.-i keltezésű speciális jelentése,
 - d/ Kováts Nóra, Miskolc, 1986 június 30.-i jelentése,
 - e/ A Bekey I.G. Barlangkutató Csoport 1986 évi jelentése,
 - f/ A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület 1986-évi Évkönyve,

2./ további - ebbe a felmérésbe okvetlenül beillő - adatok érkeztek(közvetlenül Topálhoz):

- a/ BEAC Barlangkutató Csoportjának felmérése 1987 márc. 21-én Dr. Rajczy Miklós közvetítésével
- b/ Szenthe István megfigyelései 1986 március és 1986/87 tele azonban jórészt csak szóbeli közlések
- c/ Dobrosi Dénes, Sopron, 1985/86, 1986/87 tél .

A denevérszámlálásra - felmérésekre elsősorban ajánlott és kijelölt 20 barlang: Baradla-barlang, Béke-barlang, Három-kuti-barlang, István-lápai-barlang, Kács-barlang, Kecse-lyuk, Kő-lyuk, Létrási-vizesbarlang, Pál-völgyi-barlang, Ferenc-hegyi-barlang, Mátyás-hegyi-barlang, Solymári-ördöglyuk, Szoplaki-ördöglyuk, Leány-barlang, Legény-barlang, Pilis-barlang, Pisznice-barlang, Alba Regia-barlang, Bajóti Öregkő, Abaligeti-barlang - közül sajnos egyáltalán nem érkezett adat a Kács-barlangból, a Ferenc-hegyi-barlang, a Mátyás-hegyi-barlang, a Leány-barlang, és az Alba Regia-barlang-okból. Emellett, igazán értékelhető adatokat a Baradla-barlangból, valamint felméréseket a Béke-barlangból, a Legény-barlangból, a Pilis-barlangból és az Abaligeti-barlangból egyéni megfigyelőtől (Dobrosi Dénes) kaptam csak.

Részletesebben: a **Baradla-barlangban** egyetlen részmegfigyelést végzett a Marcel Loubens Egyesület 1985 telén, de fontos és részletes adatokat közölt Dobrosi Dénes 1986 és 1987 februárjából amikor 91 nagy- és 19 kis-patkóssorru denevért, illetve 90 nagy- és 32 kis-patkóssorru denevért számolt meg. Feltűnő az eredmény állandósága

A **Béke-barlangban** 1986 februárban 119 kis-patkóssorru, 5 nagy-patkóssorru, 5 vízi és 56 hegyesorru denevér volt megfigyelhető; 1987 február végén pedig 44 kis-patkóssorru, 19 nagy-patkóssorru, 5 vízi- és 40 hegyesorru denevért számolt meg. Figyelemre méltó a kis-patkóssorru denevér számának csökkenése.

A **Három-kuti-barlangban** 1986 nyarán végzett megfigyelésekről mind Lénárt László, mind pedig Kováts Nóra beszámolnak jelentése-

ikben. Dr. Lénárt szerint májusban "sok" denevér volt jelen, Kováts szerint pedig 2500-3000 hegyesorru denevér. Itt meg kell jegyezni, hogy Dr. Lénárt-tól elhullott közönséges denevér csontjait kaptam meghazárdozásra, magam pedig több száz hosszuszárnyu denevért figyeltem meg ugynitt. Nyilvánvaló, hogy jelentős nyári tanyahelyről van szó, ahol mindezek a fajok jelen vannak.

Az **István-lápai-barlangban** 1986 tél végén dr. Lénárt 1 nagy-patkósorru, 8 simaorru denevérről készített feljegyzést, Kováts N. jelentésében pedig 2 nagy-patkósorru sorol fel

A **Kecskegyék-barlang** jelentős nyári tanyahely lehet. Dr. Lénárt szerint 1985 és 86 júniusában több száz, illetve sok denevér tanyázott ott, míg 1985 januárban csak néhányat talált, illetve 86 októberében nem voltak denevérek ebben a barlangban. Kováts N. is nyári tanyahelynek tekinti, miután ő 2 ezernél is több denevért látott itt.

A **Kő-lyuk** 1985 januárjában dr. Lénárt szerint csak egyetlen denevért tartalmazott, de ugyancsak szerinte 1986 júniusban mintegy 3 négyzetméter felületen tehát több száz állat tanyázott ugynitt. Ugyanaz év októberében 18 patkósorru (két faj) novemberben pedig 8 nagy-patkósorru és néhány száz simaorru denevért láttak. Kováts N. jelentésében 10 kis- és 8 nagy-patkósorru jelenlétéről számol be 1985/86 telén.

A **Betrési-vizesbarlangban** Kováts Nóra igen részletes vizsgálatokat végzett mind 1985-ben mind 86 -és 87-ben. A Marcel Loubens Egyesület évkönyveiben is ő számol be az itteni megfigyelésekről. Megállapítja, hogy az 1984/85 télhez viszonyítva létszámgyarapodás történt a barlangban, elsősorban a hegyesorru denevér esetében (75 %-os gyarapodás, patkósorruaknál átlagban 12 %-os gyarapodás. 1986 év folyamán 16 alkalommal figyelte meg a denevéreket. Ebből öt megfigyelési napon csak repkedő denevérek voltak a barlangban. A többi 11 megfigyeléskor átlagban 60 hegyesorru (az év folyamán összesen 669 példány) összesen 109 nagy- és 140 kis-patkósorru denevér (ezek az adatok megfigyelési napokra átlagolva 10-12 példányt jelentenek) és összesen 17 egyéb fajú denevér is előfordult.

A **Pál-völgyi-barlangban** a Bekey Csoport igen részletes és példamutató megfigyeléseket végzett különösen 1986 február második felében. Igaz, hogy a barlang bejárható részeinek mérete a 30 év előttiéknél szűkösre nőtt az új felfedezések nyomán, de így teljes bizonyossággal megállapítható volt, hogy a hegyesorru denevérek száma (ezek a denevérek is csak telelésre használják a barlangot) katasztrófális mértékben csökkent az elmúlt évtizedekben. A patkósorruak számában a csökkenés nem ennyire kifejezett. Az 1986 téli felmérés 113 kis-patkósorru denevért és 13 hegyesorru denevért mutatott ki, néhány nagypatkósorru (3) és 1-2 faj más simaorru (5 db) mellett.

A **Solymári-ördöglyukban** a BEAC csoportja 1987 március végén végzett felmérést. Hat példány simaorru denevért és 8 patkósorru denevért láttak. Itt is a simaorru denevérek számában látszik egy sokkal erősebb csökkenés a 25-30 év előtti állapotokhoz viszonyítva.

A **Szoplaki-ördöglyukban** Szenthe István részletes adatairól sajnos eddig csak szóban értesülhettem. Dobrosi Dénes által megfigyelt számadatok (ezeket sajnos szintén nem kaptam kézhez) néhánynapos közeli megfigyelés esetében igen jól egyeznek Szenthe adataival, pedig mindketten a denevérek komolyabb zavarása nélkül végezték a felmérést úgy, hogy egymás tevékenységéről nem tudtak.

A **Legény-barlangban** Dobrosi D. 1986 április elején- tehát jócskán a telelési évad végén- 38 hegyesorru, 1 vízi, 11 kis-patkósorru és 1 nagy-patkósorru denevért látott.

A **Pilis**-barlangban régebbi összehasonlítási alapunk nincs a denevérek létszámát illetően. Most Dobrosi D. 1987 február elején 1 nagy-, 11 kis-patkósrú denevért és 13 hegyesorrú denevért talált.

A **Pisznice-barlangban** Juhász Márton vezetésével a "Vértés László" Csoport végzett felmérést. Rendkívül értékes és több mint 190 barlang téli bejárásával egybekötött munkájuk feltűnő denevérszegénységet mutatott ki. a Dunántul egész északi részén. Kitűnt, hogy a Pisznice barlangban is kevés a denevér a téli időszakban. Mindössze 54 denevért találtak itt, mely egyébként fontos nyári tanyahely volt az ötvenes években. Most is szükség lenne nyári felmérésre, mert úgy látszik, hogy a hosszuszárnyu denevérek újra ittvan

A **Bajóti Öregkő 1. sz.** zombolyában a "Vértés László" Csoport felmérése szerint 1986 január 19-én 12 példány telet. Ezek kés- és nagy-patkósrúak valamint egyetlen simaorrú denevér voltak, de a jelentős utal egy közepes méretű patkósdenevérré is ami valószínűleg a kereknyergű patkósrú denevér lehetett. E fajnak teletőhelyé a Dunántulon még nem ismerjük (az évtizedekkel ezelőtti nagy nyári pisznice-barlangi állomány idejében sem tudtuk, hogy hol telettek).

Az **Abaliget-barlangban** Dobrosi D. felmérése szerint 1987 március közepén. 132 nagy-patkósrú, 29 kis-patkósrú, 2 faj(1-1 példány) hosszufülű, 1 nagyfülű és 11 vízi denevér, valamint egyetlen hegyesorrú denevér telet. Utóbbi faj évtizedekkel ezelőtt tömegesen élt a barlangban a most nyilván teljesen eltűnt hosszuszárnyu denevérral együtt. Ugyanakkor a patkósrúak létszáma ugylát-szik változatlan maradt.

Egyes barlangokból, melyek nem szerepelnek a felsorolt 20 között, szintén jelentettek denevér előfordulásokat.

A Marcel Loubens Egyesület 17 további barlangból közölt denevér-adatokat: a Szivárvány barlangban 1985 január, 6 példány, a Szepessy-barlangban 1985-ben, 1986-ban összesen 3 alkalommal mindig 1-2 példányt találtak, a Szeleta-barlangban igen érdekes, hogy nyári tanyahelyre akadtak mind 1985, mind 1986 júliusában. A Hajnóczy-barlangban 19 denevér telet 1985 februárban, a Lök-völgyi-barlangban 1985 augusztusban 2 denevért láttak, a Vesszős-gerinci-barlangban 3 alkalommal mindig 1-1 példány telet a két megfigyelési évben. A Láner Olivér-barlangban 1985 telén 6, 1986-ban 4 alkalommal összesen 11 denevért láttak. A Főhévíz-barlangban egyetlen kis-patkósrú telet 1986 februárban, a Nagyhársasi-barlangban 1986 áprilisban több repkedő példányt láttak. A Tapolcai 5., 6. és 7. sz. barlangokban néhány nagy-patkósdenevér fordult elő. A Diabáz barlangban 1986 májusában 7 legyengült és 10 elhullott denevért találtak, végül a Fefete -barlangban egyetlen denevért találtak 1986 októberében. A Hillebrandt-barlangban 1986 januárban 13 patkósrú és 12 hegyesorrú denevért számoltak, az István-barlangban 3 téli alkalommal csak néhány denevért láttak a régi nagy telető kolóniák helyén, az Anna-barlangban 1986 februárban 3 nagy-patkós fordult elő. A Lilla barlangban 1986 februárjában 7 kis-patkósrú találtak, a Tapolcai 2.sz. barlangban 1986 áprilisban 9, júliusban 2 legyengült példányt találtak, ez utóbbi öt barlangot Kováts Nóra is felsorolja jelentésében.

A Tatabányai "Vértés László" Csoport Juhász Márton vezetésével további 18 barlangban figyelt meg denevéreket 1986 januárjában. Ezek a barlangok mintegy 10%-át jelentik az általuk ebben az időszakban átvizsgált barlangoknak: Bajnai Öreg-lyuk 13 példány, Eminkesi-barlang (2), Eminkesi-zomboly(1), Fehér-kői 4.sz. barlang (1), Husvét-barlang (1), Kálváriahegyi 1. sz. barlang (2), Kálváriahegyi 2. sz. barlang(1), Keselő-hegyi 7. sz. barlang (2), Lengyel-barlang (16), Pisznicei Határ-barlang (2), Pisznicei Szeglet-barlang(1), Szalay-barlang(2), Sárkánylyuki Kőfejtő 3. sz. barlangja (1), Szomódi-barlang(1), Tardosi Gorba-lyuk(1), Veres-hegyi-barlang (7), Vértés László-barlang(7).

Dobrosi Dénes 1987 februárjában és márciusában megfigyeléseket végzett még a Kossuth-barlangban (2 nagy-patkósorru és 3 kis-patkósorru denevér), az Orfői Vízfő-barlangban (2 nagy-patkósorru), a Füstös-likakban (3 kis-patkósorru és 1 hegyesorru), a Korall-zyombolyban (2 nagy-, 2 kis-patkósorru, 19 hegyesorru denevér) és a Mánfai Kő-lyukban (2 nagy-, 11 kis-patkósorru, 22 hegyesorru, 4 vízi, 7 hosszufülű és 1 kései denevér).

Szenthe István szóban közölt értékes megfigyelési adatokat a Kis-kőháti-zsombolyból ahol néhány ezernyi rendszeresen telelő simaorru denevéreket figyelt meg több éven keresztül.

A denevér-felmérésre elsősorban kijelölt barlangok közül véleményem szerint a Ferenc-hegyi-barlangot és talán a Mátyás-hegyi-barlangot ki kellene hagyni. A többi 18 barlangban azonban intenzívebb megfigyelésekre lenne szükség. Ezek közül nem annyira téli, mint inkább nyári bejárás hozhatna eredményt a Három-kuti-barlangban, a Kácsi-barlangban, a Pisznice-barlangban. Mind téli mind nyári megfigyelésekre szükség lenne a Kecske-lyukban, a Bajóti Öregkő l. sz. zsombolyában és az Abaligeti-barlangban.

Az eddigiekben végzett munkák is bizonyítják, hogy mennyire jelentős ezek mellett nagyobb területi egységekben lehetőleg minél több barlang legalább egyszeri általános bejárása évente. Ehez természetesen érdeklődő és valamiképpen érdekelt csoportoknak és csoporttagoknak a közreműködésére lenne szükség.

Budapest, 1987 november 20-án

dr. Topál György

Mellékelve az MKBT Titkárságától kölcsön kapott anyag, valamint a BEAC csoport jelentése és Dobrosi Dénes jelentéseinek másolatai